

28.6.2017

YM56/04/2017

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi

Viite
Hänvisning Lausuntopyyntö 24.3.2017, OKM/32/040/2015

Asia
Ärende Opetus- ja kulttuuriministerin lausuntopyyntö ehdotuksesta museopoliittiseksi ohjelmaksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausunnonantajia arvioimaan museopoliittista ohjelmaa koskevan ehdotuksen toimivuutta kokonaisuutena sekä mahdollisia huomioita lausunnonantajan oman toimialan tai tehtävän näkökulmasta.

Ehdotuksessa museopoliittiseksi ohjelmaksi on aluksi hahmotettu toimintaympäristön keskeisiä muutoksia sekä tiivistetty museoalan visio ja arvot aikajänteellä, joka ulottuu vuoteen 2030. Tämän jälkeen on kuvattu tarkemmin tavoiteloja ja miten niihin päästään. Ympäristöministeriö pitää kokonaisuutta onnistuneena erityisesti sen ajankohtaisuuden ja yhteiskunnallisen läpileikkaavuuden ansiosta. Tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset on ilmaistu konkreettisesti, joten ne ovat helposti omaksuttavissa ja niiden toteutumista voidaan seurata. Erityisesti on syytä kiittää kestävä kehityksen ja ekologisten ratkaisujen saamaa painoarvoa kautta linjan.

Ympäristöministeriö pitää vieraana museopoliittisessa ohjelmassa käytettyä kulttuuriperinnön määritelmää, jossa todetaan, että kulttuuriperintö sisältää myös luonnonperinnön. Ympäristöministeriö korostaa, että Maailmanperintösopimuksessa sekä kulttuuriperintö että luonnonperintö on määritelty. Vastuu kulttuuriperinnöstä kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriölle ja vastuu luonnonperinnöstä kuuluu ympäristöministeriölle. Ympäristöministeriö pitää tarkoituksenmukaisena, että käsitteet pidetään erillisinä ja niistä puhutaan rinnakkain.

Yhteistyö ympäristöhallinnon kanssa korostuu erityisesti tavoitteessa ”Uudistuva, vahva ja vaikuttava museokenttä”. Tässä kappaleessa uusille alueellisille vastuumuseoille harkitaan liitettäväksi myös luonnonperinnön asiantuntijatehtävien hoitamista. Ympäristöministeriö huomauttaa, että luonnonperinnön asiantuntijatehtävien hoito kuuluu ympäristöhallinnolle eikä opetus- ja kulttuuriministeriö voi näistä päättää. Asiaa ei voida kirjata ohjelmaan ilman ympäristöministeriön kanssa käytäviä neuvotteluja.

Museopoliittista ohjelmaa voisi rikastaa täydentävällä näkökulmalla siten, että museoiden toiminta kytkettäisiin myös paikan ja maiseman käsitteisiin. Museoiden avulla kansalaisia voitaisiin innostaa tarkastelemaan museoita ympäröiviä ja niiden toimialoihin kuuluvia maisemia ja kulttuuriympäristöjä. Museot voisivat tarjota välineitä tarkasteluun sekä siitä seuraavaan yhteiskunnalliseen keskusteluun. Tämä olisi omiaan lisäämään monitasoista vuorovaikutteisuutta sekä käsitteellisellä tasolla että konkreettisella, paikkaan sidotulla tavalla.

Museokenttää koskien on suunnitteilla ja osin jo valmisteilla mittavia lainsäädäntöuudistuksia. Museokentän toiminnallinen ja rakenteellinen uudistuminen jää sanallisessa selityksessä hieman vaikeaselkoiseksi, joten suosittelemme sen rinnalle kuvallista esitystä. Kulttuuriympäristöä koskevien tehtävien sääntely lain tasolla sekä alueellisesta kattavuudesta huolehtiminen ovat kauan kaivattuja toimenpiteitä. Maakuntauudistuksen myötä toimintaympäristö ehtii kuitenkin muuttua tavalla, joka vaatii erityistä harkintaa: uudistuksia ei voida vain istuttaa olemassa olevaan aluehallinnon rakenteeseen, vaan joudutaan miettimään, miten tavoitteet saavutetaan uudessa maakuntarakenteessa. Tältä osin yhteistyö mm. ympäristöhallinnon kanssa onkin jo alkanut.

Museokentän lisäksi myös digitaalisen aineiston yhteiskäyttöisyys on ensiarvoisen tärkeää hallinnonalojen välisen yhteistyön kannalta.

Huomion kiinnittäminen myös yliopistojen museoiden toiminnan ja kokoelmien turvaamiseen on tarpeellista ja tervetullutta.

Kulttuuriperintö- ja kulttuuriympäristökasvatus liittyvät keskeisenä osana käytännössä kaikkiin tavoitteisiin, mikä voisi tulla jopa nykyistä selkeämmin esille.

Ympäristöministeriö puoltaa museopoliittisen ohjelman hyväksymistä kokonaisuutena edellä mainituin korjauksin ja pienin selkeyttävin lisäyksin.

Lausunnon ovat valmistelleet hallitussihteeri Matleena Haapala, ympäristöneuvos Tapio Heikkilä, erityisasiantuntija Miliza Malmelin ja ympäristöneuvos Tuija Mikkonen.

Kansliapäällikkö

Hannele Pokka

Ympäristöneuvos

Tuija Mikkonen